

МАКТАБГАЧА ТА'ЛИМ ТИЗИМИДА ТА'ЛИМ-ТАРБИЯНИ ИНАВАТСИОН YONDASHUVLAR ASOSIDA TASHKIL ETISH

Irgasheva Zulxumorxon Hojiqul Qizi

Farg'ona viloyati Qo'qon shahar 54-son DMTT direktori

Аннотация: Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim tizimdagi ta'limtarbiyani tashkil qilishda inavatsion yondashuvlar asosida olib borish hamda moddiy texnik bazani zamonaviy vositalar bilan ta'lim tizimini tashkil qilish haqida aytib o'tilgan

Аннотация: В данной статье говорится о реализации инновационных подходов в организации образования в системе дошкольного образования и организации системы образования современными средствами материально-технической базы.

Калит so'zlar: ta'lim-tarbiya, inavatsion, maktabgacha ta'lim, maktabgacha yoshdagi bolalar, texnik vositalar, zamonaviy texnologiyalar.

Ключевые слова: образование, инновации, дошкольное образование, дошкольники, технические средства, современные технологии.

Bola rivojlanish jarayonida odamlarning ilgari utgan avlodlari tomonidan yaratilgan predmet va xodisalar olami bilan aloxida maxsus munosabatga kirishadi. Bola insoniyat kulga kiritgan barcha yutuklarni faol ravishda uzlashtirib, egallab boradi. Bunda predmetlar olamini, hamda ular yordamida amalga oshiriladigan xatti – harakatlarni, tilni, odamlar orasidagi munosabatlarni egallab olishi, faoliyat motivlarining rivojlanishi, kobiliyatlarining usib borishi, katta yoshli kishilarning bevosita yordamida amalga oshirilib borilmog'i kerak. Asosan mana shu davrdan boshlab bolaning mustakil faoliyati kuchaya boshlaydi.

Мақтабгача та'лимнинг мақсади- bolani maktabga tayyorlash, o'qishga bo'lgan qiziqishini oshirish, uning qobiliyatlarini namoyon qilishka ko'mak berishdir. Shularni inobatga olgan holda, "Maktabgacha ta'lim tizimini boshqarishni takomillashtirish chora- tadbirlari to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori va shu bilan birga "Maktabgacha ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi" tasdiqlandi. Bu hujjatlarda maktabgacha ta'lim tizimi tarmog'ini yanada kengaytirish, bollarni o'qitishning zamonaviy hamda samarali metodikalaridan foydalanish va maktabgacha ta'lim muassalarini malakali kadrlar bilan ta'minlash, bolalarni maktab ta'limiga tayyorlash kabi masalalar aks etgan.

3-7 yoshgacha bulgan davr bog'cha yoshi davri hisoblanadi. Maktabgacha yoshdagi bolalar psixologiyasida juda tez sifat o'zgarishlari bo'lishini inobatga olgan xolda 3 davrga (3-4yosh) kichik maktabgacha davri (4-5yosh) kichik bog'cha yoshi o'rta maktabgacha davr (o'rta bog'cha yoshi) 6-7 yosh va katta maktabgacha davr katta bog'cha yoshilarga ajratish mumkin. Bog'cha yoshdagi bolalarga beriladigan tarbiya ularning murakkab harakatlarini takomillashtirish, elementar gigiyena, madaniy va mexnat malakalari xosil qilish, nutkini ustirish hamda ijtimoiy axolk va estetik didning dastlabgi kurtaqlarini yuzaga keltirish davridir. Bog'cha yoshdagi bolalar xayotida va ularning psixik jixatidan usishida qiziqishning roli ham kattadir. Qiziqish xuddi ehtiyoj kabi bolaning biror faoliyatga undovchi

omillardan biridir. Shuning uchun ham qiziqishni bilish jarayoni bilan bog‘liq bulgan murakkab psixik xodisa desa buladi. Bolaning kamol topishida qiziqishning ahamiyati shundaki, bola qiziqkan narsasini mumkin kadam chukurrok bilishiga intiladi va binobarin uzok vakt davomida qiziqkan narsasi bilan shugullanishdan zerikmaydi. Bu esa uz navbatida bolaning diqqati hamda irodasi kabi muxim hislatlarni ustirishga va mustahkamlashishga yordam beradi.

Innovatsion ta‘lim texnologiyasi - bu o‘quv jarayonining samaradorligini oshirish va ta‘lim va ta‘lim faoliyati uchun eng yaxshi shart-sharoitlarni yaratish uchun mavjud usullar va vositalarni yangi yoki sifat jihatidan yaxshilashni o‘z ichiga olgan o‘quv va ta‘lim faoliyatini tashkil etish metodologiyasi. jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishining hozirgi tendentsiyalari. Ta‘limdagi innovatsiyalar ta‘lim sohasidagi innovatsiyalarning

paydo bo‘lishiga qaratilgan kompleks tadbirlarni o‘z ichiga oladi. Bu innovatsiyalar ta‘lim jarayonini tashkil etishning usul va uslublari, ta‘lim va tarbiya jarayonida foydalaniladigan resurslar, ilmiy nazariyalar va tushunchalar bo‘lishi mumkin. Innovatsiya yangi ilmiy bilimlarni, qandaydir kashfiyotlarni, ixtirolarni olishga qaratilgan tadqiqot faoliyatidan foydalanish orqali rivojlanadi. Bundan tashqari, innovatsiyalarning paydo bo‘lishi loyihalash ishlarining natijasi bo‘lishi mumkin, bunda mavjud ilmiy nazariyalar va tushunchalar asosida amaliy harakatlarni amalga oshirish imkoniyatini aks ettiruvchi instrumental va texnologik bilimlar rivojlanadi. Shunday qilib, innovatsion loyihalar yaratiladi, bu esa keyinchalik yangi texnologiyalarning paydo bo‘lishiga olib keladi. Innovatsiyalar ta‘lim faoliyati jarayonida ham rivojlanadi. O‘quv jarayonida talabalarning nazariy va amaliy bilimlari rivojlanadi, keyinchalik ular amaliy hayotning innovatsiyalar yaratish bilan bog‘liq turli sohalarida qo‘llanilishi mumkin. Tarbiyalanuvchilarni har tomonlama intellektual, ahloqiy, estetik va jismoniy rivojlantirish sharoitlarini yaratish, maktabgacha ta‘lim sifatini oshirish, maktabgacha ta‘lim tashkilotlarida tarbiyalanuvchilarni maktabga sifatli tayyorlashni tubdan yaxshilash, ta‘lim-tarbiya jarayoniga jahon amaliyotida keng qo‘llaniladigan zamonaviy ta‘lim dasturlari va texnologiyalarini joriy etish, pedagogik kadrlarni tayyorlash va malakasini oshirishni ta‘minlash bo‘yicha farmoyish qabul qilindi. XXI asr texnika va texnologiyalar asri. Bu zamonda yangiliksiz, izlanishsiz, yaratuvchanliksiz inson mustaqil individ sifatida hayotda o‘z o‘rniga ega bo‘lolmaydi. XXI asr texnika va texnologiyalar asri hisoblanadi. Bugungi kunda har bir oilada texnik qurilmalar – masalan, mobil telefonlari, televizor, kompyuter, planshet va boshqalar kundalik iste‘molda keng qo‘llanadi. Shunisi diqqatga sazovorki, kichik yoshdagi bolalar kattalarga nisbatan bu qurilmalardan tez va oson foydalanishadi. Ammo, maqsadga yo‘naltirilganlik darajasi juda oddiy. Shu ma‘noda, maktabgacha ta‘lim tashkilotlarini to‘liq texnologiyalar bilan ta‘minlanish bosqichiga o‘tilmoqda. Bu esa ta‘limda ko‘rgazmali qurollardan, zamonaviy texnologiyalar asosida foydalanish imkoniyatini kengaytiradi. Ayniqsa, maktabgacha tarbiya muassasalarida bolalar uchun o‘yin dasturlarining bilimga qaratilgan turlaridan foydalanish maqsadga muvofiq. Darhaqiqat, bugun barcha texnik vositalar bizning

qo'limizdagi eng yaxshi qurol, bilimlar manbai hamda imkoniyatlar kalitidir. Faqat, maktabgacha ta'lim tashkilotlaridanoq undan to'g'ri va ongli foydalanish, ma'naviyatimizni yuksaltirishga qaratilgan uzluksizlik va uzviylik asosidagi dasturlar yaratishga loqayd bo'lmasakgina bu hamkorlik porloq istiqbolga xizmat qiladi. Maktabgacha ta'lim tizimida tarbiyalanuvchilarning qiziqishi inobatga olingan holda hatto aniq bir yo'nalish bo'yicha ularni guruhlariga ajratish va ma'lum sohaga yo'naltirish mumkin. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalar uchun alohida ingliz va rus tili xonalarini tashkil etish foydadan xoli emas. U yerda guruhlar navbat bilan mashg'ulot o'tkazishadi. Bolalar barcha innovatsion texnologiya vositalari, o'yinchoqlar, ko'rgazmalar vositasida mashg'ulot olib borsalar, jihozlariga ham shikast yetmaydi, nurlanishning oldi ham olinadi. Muhimi, bunday alohida xonalar bo'ylab yurish bolalarga yaxshi ta'sir qiladi. Ularda ana shunday xonalarga bo'lgan intilish darsga bo'lgan qiziqishning ortib borishiga sabab bo'ladi. Xonaga kirganda bolalar o'zlarini xuddi chet elga tushib qolgandek his qilishlari uchun xona devorlari ham aynan shunday beztiladi. O'yinchoqlar berilganda tarbiyachi har bir o'yinchoqning inglizcha nomini aytib asta sekinlik bilan bolalarga o'rgatishi kerak. Multfilmlarning

inglizcha variantlari qo'yilishi ham til o'rganishni ancha mustahkamlaydi. Binobarin, endigi bo'lajak tarbiyachi pedagog axborot texnologiyalari va chet tillarini yaxshi bilishi ayni muddao hisoblanadi. Aks holda, ingliz tili mashg'ulotlarini aynan tarbiyachi emas, balki maxsus ingliz tili o'qituvchilari olib borsalar samarali natijalarga erishiladi. Maktabgacha ta'lim tizimidagi islohotlar jamiyat va mamalakat taraqqiyoti bilan jadal suratda rivojlanib boradi. Shunday ekan,

endilikda juda katta doimiy ish o'rinlariga ega sex hamda fabrikalar yonida kelajakda maktabgacha ta'lim tashkilotlariga ehtiyoj paydo bo'ladi. Bunda uzoqroqda yashaydigan tarbiyalanuvchilarni olib keluvchi alohida avtobuslar tashkil qilish, bunday muassasalarning ish tartibi va dasturlari haqida fikr yuritish ham alohida muammolardan hisoblanadi. Ta'limda innovatsion texnologiyalar o'qitishda muayyan yondashuvlarni qo'llash asosida qo'llaniladi, ya'ni. yangi texnologiyalarni rivojlantirish uchun asos bo'lgan talablar va maqsadlarni o'z ichiga olgan tamoyillar. Pedagogik sohadagi barcha innovatsiyalar jamiyat ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishining hozirgi bosqichiga qat'iy mos kelishiga asoslanadi. Hozirgi vaqtda ular o'quvchilarning mustaqilligini rivojlantirishga, o'z-o'zini o'rganish va o'z-o'zini rivojlantirish qobiliyatlarini shakllantirishga, o'quv dasturlarini mexanik ravishda emas, balki ongli ravishda o'zlashtirishga qaratilishi kerak. Mamlakatimizdagi deyarli barcha maktabgacha ta'lim tashkilotlari zamonaviy kompyuter va telekommunikatsiya texnologiyalari bilan jihozlangan. Bu esa, o'z navbatida, tarbiyachilarning o'z mehnat faoliyatlariga yangicha yondashuvlarini talab etadi. Ta'lim jarayoniga yangi texnologiyalarni joriy etilishi, tarbiyachini texnik vositalar tomonidan siqib chiqishiga emas, balki yangicha yondashuv orqali uning vazifasi va rolini o'zgartirib, tarbiyachilik faoliyatini yana-da serqirra, ijodiy va kreativ yondashuvga asoslangan kasbga aylantiradi.

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha ta'lim tizimida innovatsion ta'lim-tarbiyani tashkil etish orqali biz quyidagilarga erishamiz:

- + bolalarni xalqimizning boy milliy, madaniy-tarixiy umumbashariy qadriyatlar asosida aqliy va ma'naviyaxloqiy jihatdan tarbiyalash;
- + bolalarda milliy g'urur, vatanparvarlik hislarini shakllantirish;
- + maktabgacha yoshdagi bolalarda bilim olish ehtiyojini, o'qishga intilish mayllarini shakllantirib, ularni muntazam ravishda ta'lim jarayoniga tayyorlash;
- + bolalarning tafakkurini rivojlantirish, o'zining fikrini mustaqil va erkin ifodalash malakalarini shakllantirish;
- + bolalarning jismoniy va ruhiy sog'lig'ini ta'minlash.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Sharipova M. Eposa" alpomish"-istochnik narodnogo vospitaniya, vedущiy pokoleniye k sovershenstvu //sentr nauchnykh publikatsiy (buxdu. uz). – 2022. – T. 12. – №. 12.
2. Sharipova M. B., Muslimova L. M. Q. XALQ DOSTONLARINI O'RGATISHNING AMALIY AHAMIYATI HAMDA DOLZARBLIGI ("ALPOMISH" DOSTONI MISOLIDA) //Scientific progress. – 2021. – T. 2. – №. 7. – S. 1130-1134.
3. Sharipova M. B. Xursand Nuriddinova Mirzayeva xalqimiz madaniyatining hayotbaxsh sarchashmasi //scientific progress. – 2021. – №. 7.
4. Sharipova M. B. Gulshoda Fazliddin Qizi Ravshanova QAHRAMONLIK DOSTONLARINING O'ZIGA XOSLIGI: MILLIY RUH VA AN'ANALAR //Scientific progress. – 2021. – №. 7.
5. Sharipova M. B., Marg'uba Fazliddin Qizi Jomurodova X., IFODASI D. S. M. B. Scientific progress. 2021. № 7 //URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/xalqdostonlarida-sovchilik-marosimi-badiiy-ifodasi-almomish-dostonimisolida> (data obraçeniya: 22.12. 2021).